

”Bli inte hopplösa”

Vardagsstrategier för barn på flykt i en papperslös situation

Åsa Wahlström Smith och Henry Ascher

Stiftelsen
Allmänna Barnhuset

GÖTEBORGS UNIVERSITET

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

Varför finns det barn på flykt i en papperslös situation?

Söker asyl
→ avslag

Ärendet hos
gränspolis

Utvisad

Går "under jord"

Varför håller man sig kvar?

Photo: Flickr Creative Commons

Human Rights Watch

Effekter

Omedelbara

Kaos

Plågsamma minnesbilder

Mardrömmar, ångest, depression

Kroppsliga besvär

Överspändhet, utåtagerande

Existentiella

Skadad tillit

Oförutsägbarhet

Avsaknad av tillhörighet

Avsaknad av hopp

Effekter

Hot mot

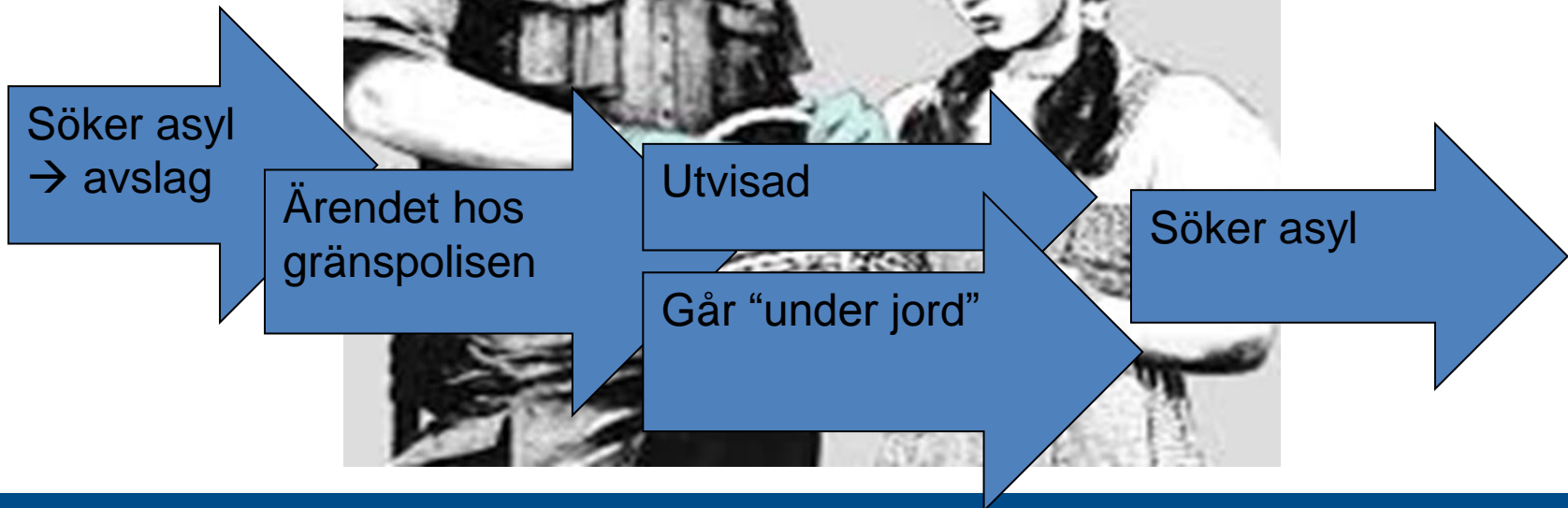
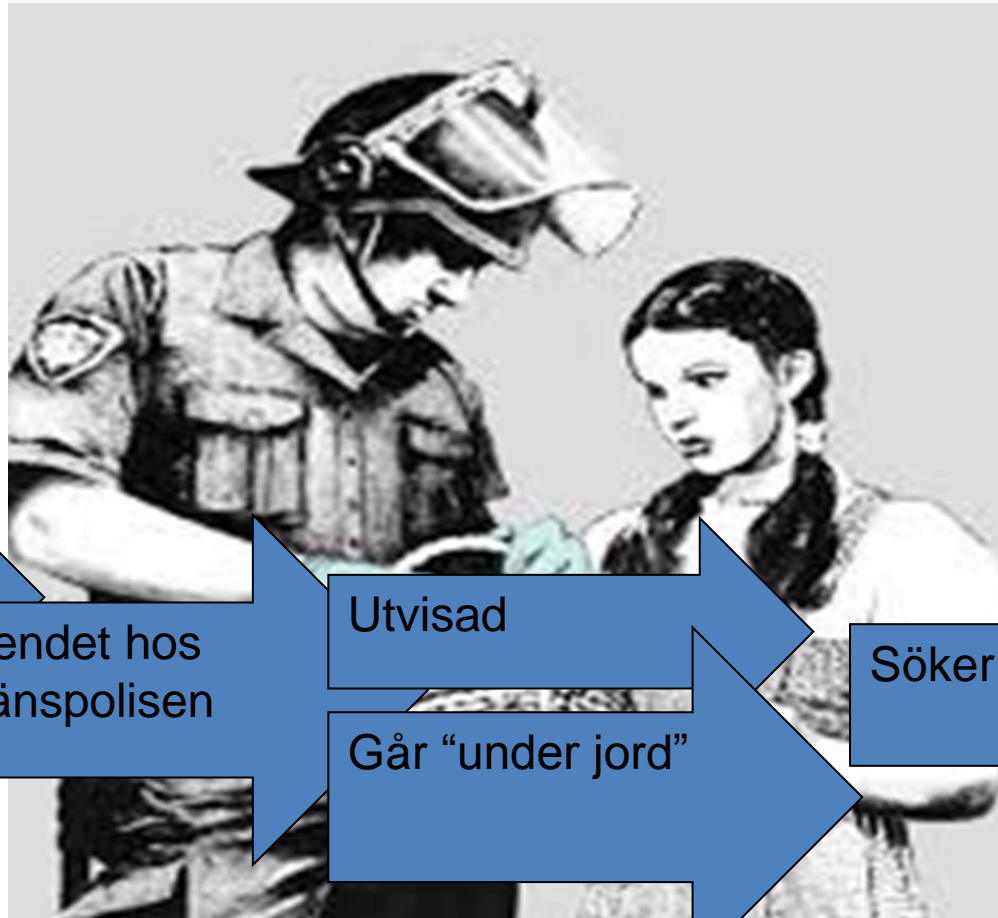
Hälsa

Utveckling

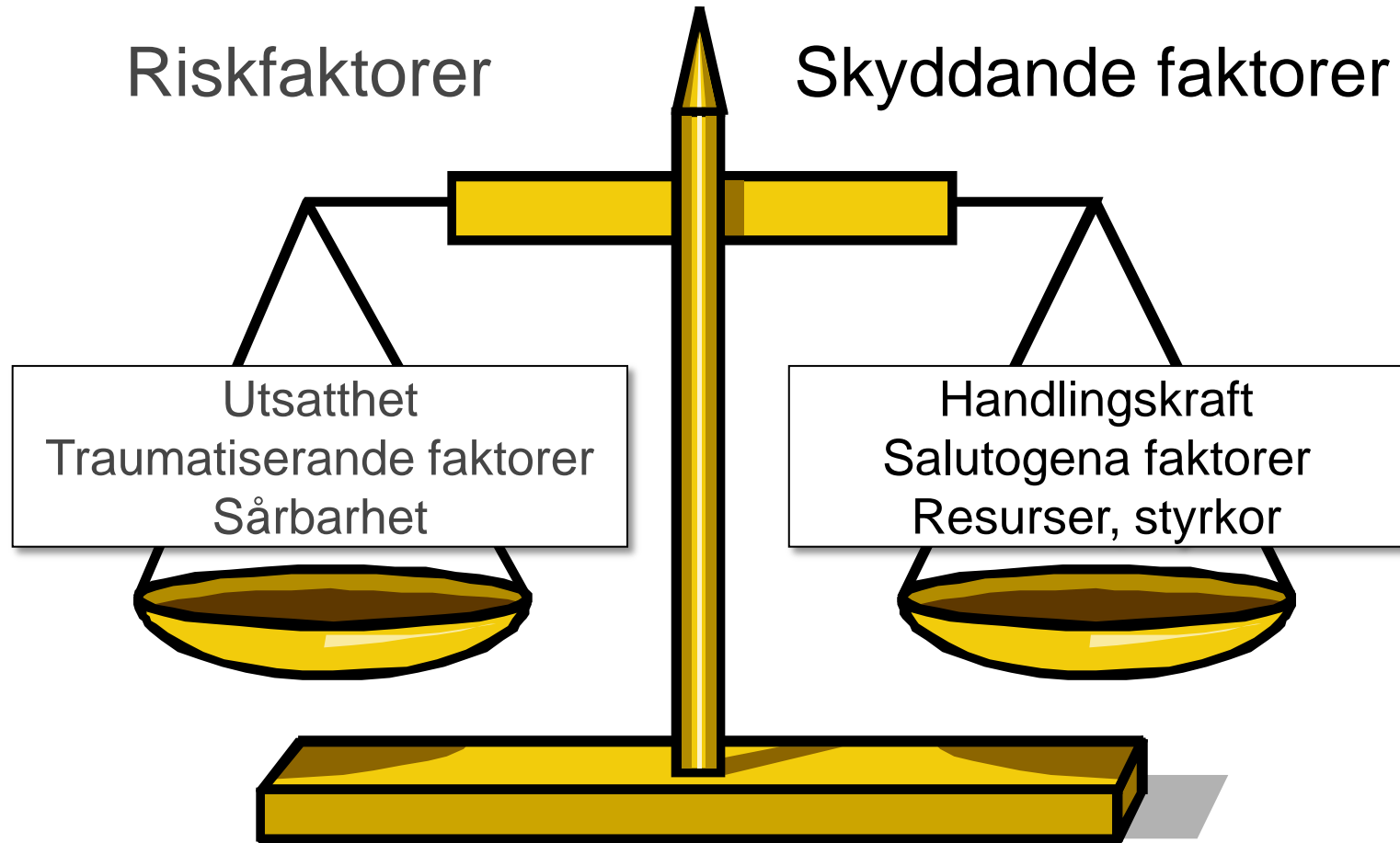
Inläarning

Anpassning -- integration

Barn på flykt i en papperslös situation – barndom utan tillstånd

Hur mår barn på flykt?

Hur går det på sikt?

- Händelser före flykten har stor betydelse för psykisk hälsa den första perioden efter ankomsten
- Händelser i det nya landet har stor betydelse för senare psykisk hälsa och välbefinnande

Hur kan vi stödja barns resurser, styrkor och handlingskraft?

- Återskapa trygghet och tillit
- Återskapa framtidshopp

Förutsägbarhet

- Tillhörighet — nya sociala nätverk
- Delaktighet, möjlighet att påverka sin situation

**En fungerande
och trygg vardag
centralt**

Barn på flykt i en papperslös situation

- Mycket hög exposition för riskfaktorer
- Mycket begränsad tillgång till skyddande faktorer
- Stor risk för långsiktiga effekter på hälsa och utveckling
- Antal personer som lever i Sverige med erfarenhet av att som barn ha levt i papperslöshet kan sannolikt räknas i 10.000-tals

→ Både ett individuellt problem och ett folkhälsoproblem

Trots det finns det mycket lite forskning om barn i papperslöshet

Mål med studien

- Att undersöka vardagsstrategier hos barn på flykt som lever i en papperslös situation: hur hanterar olika barn en vardagstillvaro som ständigt innebär stor fara för dem?
- Få underlag för bättre verktyg för vuxna runt barnen att stödja dem
- Få underlag för att bättre kunna hjälpa barn som har svårt att hitta egna strategier
- Få underlag för strukturella förändringar för att stärka hälsa och utveckling för barn på flykt som lever i papperslöshet
- Få underlag för stöd också till andra barn som lever med en hemlighet, t ex barn med skyddad identitet, med föräldrar med psykisk sjukdom, missbruk eller som sitter i fängelse.

Metod

1. Etiska överväganden

En utsatt grupp: att forska eller inte forska?

- trygghet i och kring forskningssituationen
- motverka ojämlika maktrelationer
- inflytande
- anpassade och flexibla metoder
- bidra till förändring
- ge något positivt här och nu

Metod

2. Referensgrupp

- Före studien: viktiga aspekter för oss som forskare att beakta
- Efter studien: diskussion kring våra fynd och vår tolkning av dem

3. Pilotstudie

- Yngre barn i grupp

Vart man kan gå och inte gå, göra och inte göra som papperslös.

Fia (11 år), Johanna (9 år) och Katarina (9 år).

Metod

4. Huvudstudien

19 barn mellan 6 och 17 år

Varje barn följdes upp till 1 ½ år

Deltagarstyrd forskningsmetodik

Etnografisk metod

Fotografier, teckningar, texter

“Digitala berättelser”

Psykometriskt frågeformulär (SDQ)

Föräldrasamtal, några

Hembesök

Resultat

Barn på flykt i papperslöshet är vanliga barn...

... och ovanliga

Utsatthet

- Fattigdom, hemlöshet

Några av mina vänner har varit hemma hos mig, men jag skäms över hur det ser ut. Vi brukar gå till dom i stället, men jag kan inte göra det hela tiden. De ger mig saker, men jag vill inte låta dom göra det hela tiden. Jag kommer med ursäkter för varför vi inte kan gå hem till mej.

- Mehmed, 15 år

Många familjer bodde i tillfälliga, kortvariga och dyrbara boenden för att ha tak över huvudet. Douglas och hans familj flyttade 38 gånger under 1 ½ års tid.

Att leva utan pengar är det svåraste man kan tänka sig

-Marianne 13 år

"Mitt rum är en klädgarderob som jag delar med min bror"

- Mehmed 15 år

Utsatthet

- Fattigdom, hemlöshet
- Rädsla

”... som kläder man har på sig hela tiden...”

”det är svårt att skaka av sig papperslösheten”

Akuta hot

Kontinuerligt hot

Jag minns när jag var 5 år och gick på dagis och jag såg en polis som kom till förskolan. Då blev jag rädd och gömde mig på toaletten. Där grät jag. Jag tänkte att de kanske skulle komma och ta oss.

Robert 7 år.

Utsatthet

- Fattigdom, hemlöshet
- Rädsla
- Föräldrars ohälsa
- Okunskap, t ex i skola och sjukvård

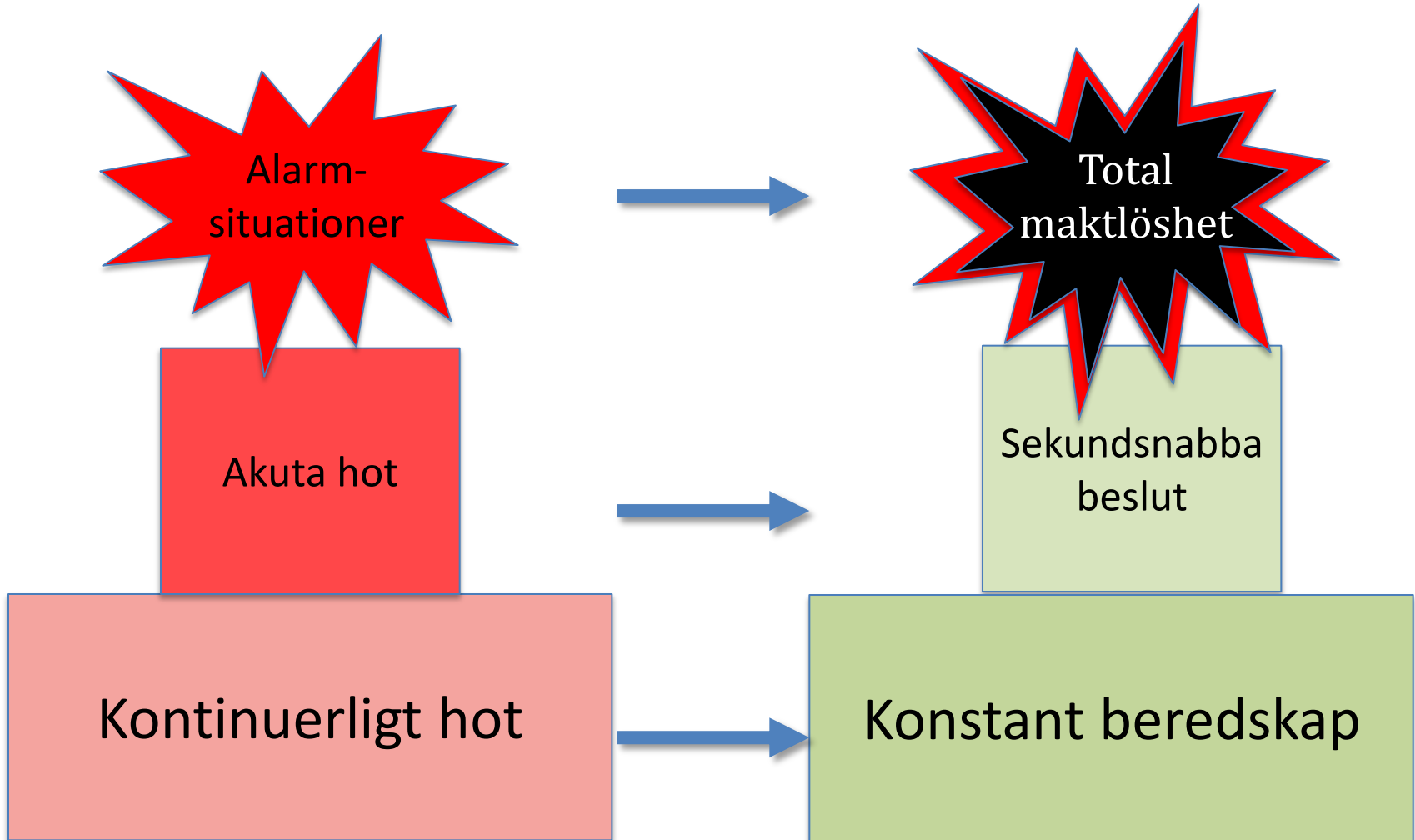
Exklusion

Handlingsförmåga

→ Motstrategier

1. Praktiskt – logistiska
2. Psykosociala

Handlingsförmåga

- Motstrategier mot hoten
- Ansvarstagande för familjen

~~blöjor nr: 5~~
~~vänling 2 år~~
~~Kläder & skor~~
~~leksaker~~
~~mat & Fukter-Grönt~~
~~Extr saker exempel:~~
~~shampo, träl~~
~~mens - Binda~~
~~tealott-papper~~

”Jag bodde som papperslös flykting i 8 år. Min pappa jobbade hela tiden utan stopp för att vi skulle få mat på bordet... Mamma köpte ingenting åt sig själv. Pappa sov på soffan och hon sov på en liten madrass på golvet. Det första vill göra nu (när vi fått uppehållstillstånd) är att köpa en säng till min mamma för det har hon aldrig haft. Det är min största dröm.”

Ali 17 år.

Handlingsförmåga

- Motstrategier
- Ansvarstagande för familjen
- Strävan till normalitet

”Jag vill leva ett vanligt liv!”

Jag blir glad när jag spelar fotboll. Det är min favoritsport. Jag är bra och jag tränar mycket. Men var 6:e månad måste man betala mycket pengar och det kan vi inte.

Johnny 13 år.

Mitt instrument betyder mycket för mig.

Johanna 9 år

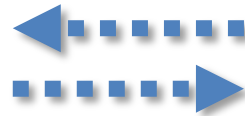

Jag tänker på fred och bra saker. Jag tar inga bilder på sånt som gör mig ledsen eller arg.

Ali 17 år.

Utsatthet

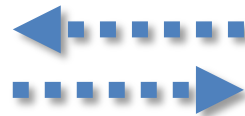

Handlingsförmåga

- Fattigdom, hemlöshet
- Rädsla
- Föräldrars ohälsa
- Okunskap, t ex i skola och sjukvård

- Motstrategier mot hoten
- Ansvarstagande för familjen
- Strävan till normalitet

Exklusion

Utrymmen av normalitet

Tillgång till vissa rättigheter men i praktiken många inskränkningar

Barn på flykt i papperslöshet

— Vad kan vi göra?

Individnivå:

Minska utsattheten — stärk handlingsförmågan

1. Stöd till strategier för skydd och säkerhet

Avlasta ansvar

Säkerheten

2. Stöd strävan till normalitet

Utrymmen att kunna uttrycka sig själv, sina behov och kunna påverka sin situation: fotboll, simning, gym, kulturskola, dans

Undanröj hinder, t ex avgifter, krav på "fyra sista"

Barn på flykt i papperslöshet

— Vad kan vi göra?

Individnivå:

Minska utsattheten — stärk handlingsförmågan

3. Uppmärksamma tecken till behov av behandlingsinsatser
4. Stöd för att skapa nätverk runt barn och familj

Barn på flykt i papperslöshet

— Vad kan vi göra?

Organisations och myndighetsnivå:

Säkerställ att barnens rättigheter tillgodoses i praktiken

1. Skolan
2. Hälso-, sjuk- och tandvården
 - Centrala vägledning
 - Trygga lokala rutiner, i skolan gärna i samråd med föräldrarna

Barn på flykt i papperslöshet

— Vad kan vi göra?

Nationell nivå:

1. Motverka fattigdom och hunger
Bistånd från socialtjänst vid behov, t ex enligt Malmö kommuns modell
2. Stärk föräldrarna
Vård på lika villkor även för föräldrarna, t ex landstingen i Sörmland, Västmanland, Östergötland

Barn på flykt i papperslöshet

— Vad kan vi göra?

Nationell nivå:

3. Barn ska inte jagas

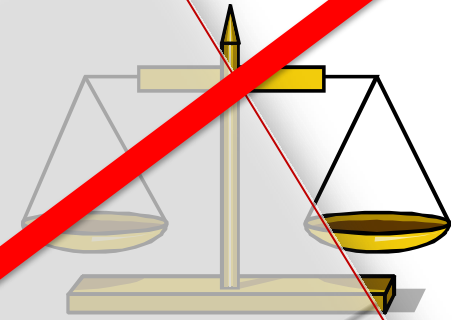

Det jag vill säga till andra människor som är papperslösa: Bli inte hopplösa och var modiga!

- "Kristin", 14 år

Hur kan vi stödja barns resurser, styrkor och handlingskraft?

- Återskapa trygghet och tillhörighet
- Återskapa framtids hopp
- Tillhörighet — nya sociala nätverk
- Delaktighet, möjlighet att påverka sin situation

Förutsägbarhet

En fungerande
och trygg vardag
centralt

SENASTE NYTT

NYHETER

Hur minns du Josefin Nilsson? 16:26

Sonens badleksaker läckte batterisyra 16:14

Sportlov – då är polisen på plats i badhuset 16:13

Knivvattack i centrala Gävle 15:41

Vilde inte ge morddömd man frigång 15:22

Två bilar i krock – person måste klippas ut 15:15

Man allvarligt skadad i arbetsplatsolycka 14:55

Anklagades för att vara häxbarn – så mår han i dag 14:06

Grannarna i chock: "Vi trodde aldrig att det här skulle hända" 14:00

7 sanna – och helt osanna – fakta om skottdagen 13:27

Kronprinsessan Victoria kan få en skottbebis 13:24

"Olof Palme chillar på månen – med Elvis

Startsidan / Nyheter

Tiotusentals asylsökande ska avvisas

Inrikesminister Ygeman: En stor utmaning

Uppemot 80 000 asylsökande kan avvisas

Svenska myndigheter förbereder på uppdrag av regeringen avvisningar av uppemot 80 000 asylsökanden, skriver DI.

Chartrade plan ska användas och inrike Ygeman (S) beskriver det som en "stor ut

MEST LÄST IDAG

Grannarna i c trodde aldrig

"Olof Palme chillar på månen – med Elvis

Söndag 6 mar

 Sök

 Kundservice

 Dagens tidning

 0+ Pro

SVENSKA DAGBLADET

Start Näringsliv Kultur Ledare ≡ Meny

[Sverige](#)

Ny beräkning: 46 000 som nekas asyl kan försvinna

Migrationsverket räknar med att 46 000 människor kommer att avvika efter att ha nekats asyl och efterlysas av polisen fram till 2019. Det framkommer i myndighetens budgetunderlag. Många befaras börja leva som papperslösa. – Det blir en mycket kraftigt ökning, säger Per Löwenberg vid gränspolisens.

*"Nobody need wait a single moment
before starting to improve the world"*